

‘Alles draait om verbinding met jezelf’

IN GESPREK MET FARES BOUSTANJI

Bastiaan VAN GILS

Enkele weken voor dit interview zit ik aan de keukentafel bij Fares Boustanji van Rebird (zie www.rebird.eu), in een prachtig rietgedekt huis aan de rand van Soest. Uit het raam zie ik zes roofvogels zitten, waar we later die ochtend nader kennis mee maken. Het is indrukwekkend. En de link naar dit nummer is snel gelegd.

Vandaar dat ik nu weer aan dezelfde keukentafel zit. Deze keer is er meer ruimte om te praten over de begeleiding die Boustanji biedt aan managementteams en trainers.

Zijn huidige werk was geen bewuste keuze. Door het werken met zijn vogels als valkenier zag, ervaaarde en doorleefde hij dat mensen veel meer communiceren dan woorden en lichaamstaal. Dat er een veel grotere wereld achter ligt.

Dat legde hij ooit uit aan iemand die bij hem in Spanje was, waar hij op dat moment

woonde. Zijn gast zei: ‘Daar moet je wat mee doen.’

Wat vertelde je hem?

‘Dat een vogel op het ene moment wel komt en op het andere moment helemaal niet. Daar zijn we naar gaan kijken en al pratende kwam: “Daar moet je wat mee doen”, en later: “Over een half jaar sta ik voor je deur. Dan kom ik met vijf trainers en train je ons.” Hij belde me twee weken van tevoren op, ik was het vergeten. Dus in die tijd moest ik iets in elkaar zetten. Dat heb ik gedaan, voor twee dagen. Na een ochtend zijn we gestopt, omdat mensen te veel dingen van zichzelf tegenkwamen. Ze wilden eruit. Ze bouwden

Ir. B.J.C.M. van Gils is directeur bij organisatieadviesbureau Het Consulaat te Amsterdam en redactielid van dit tijdschrift. Website: www.hetconsulaat.nl. E-mail: bastiaan@vangils.org.

spanning op en dat moest weg. We zijn naar het strand gegaan en hebben anderhalve dag geëvalueerd. Wat gebeurt daar nu en hoe werkt dat? Daaruit is dit werk ontstaan. De vorm evolueert zich gaandeweg, maar de basis is daar gelegd.

Binnen een maand stond ik voor de directie van een grote multinational. En zo is het gaan lopen. En het loopt eigenlijk nog steeds, via via. Ik kan geen acquisitie doen door te zeggen: dit is wie ik ben en wat ik doe. Dan ben ik een soort sjamaan met energie en vogels, en word je in een hele rare hoek weggezet. Dus het gaat altijd met mond-tot-mondreclame.’

Wat maakte zo grote indruk op de deelnemers, die eerste halve dag?

‘Door de vogels zagen ze in dat de omgeving hen heel anders ervoer dan ze dachten. Een zeer gerichte verkoper had bijvoorbeeld een bepaald idee van zichzelf: snel, veel, groot. Maar er kwam eigenlijk een heel klein hartje naar voren, waardoor de vogels op een heel andere manier reageerden dan gedacht. Dat masker, dat hele ‘vele’, viel weg. Er stond wel een heel zachte, lieve man die niet geraakt wil worden en daarom een hele façade opbouwt. Je komt in één keer achter die façade.

Wat dat betreft zijn de vogels anders dan paarden.¹ Die bewegen zich er ongemakkelijk omheen en reageren eerst op de “veelheid”. Daarbij is het een niet beter dan het ander; het ligt er ook aan wie in welke fase zit. En wat er in het team speelt. Het ligt heel mooi in het verlengde van elkaar.’

Wat maakt dat mensen aan elkaar doorgeven wat jij doet?

‘Wat je van de vogels terugkrijgt is heel hel-

dere en scherpe feedback. Waardoor mensen heel snel tot een punt komen: “Hé, dit ben ik. Dit is wat ik voel.” Waar je normaliter drie of vier dagen over doet, kun je in een ochtend op tafel leggen. Er is een heel grote wereld, voorbij de woorden en lichaamstaal, die we laten liggen - oneindig veel groter dan wij denken.

Maar wat de vogels waarnemen, nemen wij ook waar; alleen vaak onbewust. Het eerste gevoel dat je hebt als iemand jouw kantoor binnenloopt, brengt je in een flits tot een oordeel: het is zo’n soort persoon. Met dat oordeel gaan wij aan de slag, al het andere laten we liggen.

Maar het eerste gevoel is veel complexer in diezelfde flits. Daar ligt veel meer informatie in dan in het oordeel. Maar we hebben het oordeel, om het contact beheersbaar te maken voor onszelf. Terwijl ons oordeel misschien helemaal niet terecht is.’

De vogels gaan in op die eerste flits?

‘Ja, en dat vergroten we uit. Want het oordelen kennen we wel allemaal. En je hebt meteen alle kaders gezet. Jij bent “zo”. Ik beperk mezelf, omdat ik denk dat jij zo bent. En ik beperk jou, omdat ik denk dat jij zo bent, want ik behandel jou zo. Door voorbij dat oordeel te gaan zitten, komt er veel meer creativiteit.

Stel dat je bang bent voor die vogels. Als je bang bent, dan is dát het. Dan ben je wie je bent en ben je eigenlijk al in contact. Alleen, aan “bang” hangen mensen negativiteit. Als je iets over je angst heen legt, zoals: “Ik ga het gewoon maar doen, want mijn collega’s kijken”, dan laat je energetisch verschillende lagen zien. De vogel gaat rommelen en rotzooien. En wij mensen denken dan: “Ik vertrouw het niet, want ik voel iets anders

¹ Boustanji werkt ook met paarden.

bij je, dan je laat zien. Wie is die Bastiaan nou, wat wil hij van me?" Dat zijn dezelfde effecten.

Maar het kan zijn dat je vijf lagen laat zien. Je angst, iets wat eroverheen ligt, ik moet het goed doen, moet presteren, ik heb een deadline, mijn baas kijkt - het zijn allemaal dingen die meespelen. Dingen die je laat zien, waar ik op reageer. Maar ik reageer niet op die angsten, want die zitten diep verstopt. Waardoor ik jou weer beoordeel: "Bastiaan is arrogant", bij wijze van spreken.'

Mensen leren dat dus zien, hier. Wat leren ze dan eigenlijk van de natuur?

'Dat alles draait om de verbinding met jezelf. Een dier zal nooit uit verbinding met zichzelf gaan; die is wie hij is. Daar ben je ook als mens op je sterkst. In verbinding met jezelf zijn, is niet meer dan voelen wie je bent, op dat moment.

Daaronder ligt: voelen dat je een lichaam hebt, dat staat of zit. Van daaruit ben je verbonden, dus van daaruit is je energieveld ook groot en ben je in verbinding met de ander. Hoe meer je denkt, des te nauwer die wordt. Hoe meer je in verbinding je bent met jezelf, des te breder die wordt.

Je hebt bijvoorbeeld een meeting en je moet iets vertellen of een punt maken. Dat heb je voorbereid; je doet je verhaal. Acht van de tien collega's zitten dan al na drie zinnen met een antwoord in hun hoofd. Wat voel je dan?'

Onbewust ga ik dan meer kracht in mijn verhaal leggen, denk ik.

'Dus je gaat het eigenlijk nóg een keer vertellen. Maar hoe harder je praat, des te meer gaan mensen met een nog sterker antwoord in hun hoofd zitten. Als je dan terugschakelt naar wat het jou doet dat er niet naar je geluisterd wordt, kun je twee dingen doen. Ga

je het verhaal vertellen, omdat je gelijk wilt hebben? Of ga je het verhaal vanuit het hart vertellen en zeg je bijvoorbeeld: "Dit is een belangrijk punt voor mij en ik heb het goed voorbereid. Maar ik heb het gevoel dat ik niet gehoord wordt." Moet je dan eens kijken wat je hoort!

Maar dan moet je dat wel eerst gaan voelen. Je moet beseffen: ik voel met niet gehoord. Hoe kun je dat herkennen? Bijvoorbeeld als je merkt dat je meer woorden gaat gebruiken of als je jezelf herhaalt.

Vervolgens kun je je onderbewuste gebruiken; dat is de grootste tool die je hebt. Kun je het verhaal dieper uit je naar boven halen? Waarom kun je soms naar een lezing luisteren over een onderwerp dat je niet interesseert en toch geboeid zijn?

De verbinding die een spreker met zichzelf heeft, maakt vaak het verschil.'

Maar wat is dat dan, die verbinding met jezelf?

'Dat is niet anders dan dat jij nu met mij praat en dat je voelt dat je op die stoel zit en voelt dat je een lijf hebt en dat je ademt. Dat een deel van je bewustzijn daar zit - dan ben je in verbinding met jezelf. Dan kun je dus ook ervaren wat het met je doet, dat je mij praat.

Ik ben ook aan het checken dat ik zit. Een deel van mijn bewustzijn zit in die verbinding, waardoor ik bij jou kan voelen wat er gebeurt. Dan zijn we echt aan het communiceren met elkaar.'

Als mensen dat doen, dan merken ze dus dat het werkt. En vroeger deden we het waarschijnlijk ook zo. Ergens zijn we van het pad afgeraakt.

'Precies. Want de tranen die we zien, zijn niet onze pijn, maar de gedachte: ik ben wel heel

ver van mijzelf af geraakt, dit is niet wie ik ben. Ik dacht van wel, maar klopt niet. Met de identificatie met wat we doen, zijn we de fout in gegaan. We zijn ons gaan identificeren met de rol van directeur, marketeer, enzovoort. Dat klopt niet: jij bent bijvoorbeeld Bastiaan die directiewerk doet, dat is een groot verschil. Die splitsing moet je aanbrengen. De identificatie gaat van het doen weer naar het zijn. We gaan niet meer als functionarissen met elkaar communiceren, maar van mens tot mens. En dan zijn er veel meer mogelijkheden, je bent meer dan de som der delen.'

Maar je maakt die keuze toch niet bewust?

'Nee, ik denk dat het in de generaties voor ons is gebeurd. Dat men leiding wilde geven, door te zeggen hoe te doen. Tegenwoordig begint men in te zien dat leidinggeven eigenlijk is: mensen tot hun potentieel laten komen. Hun talenten zich laten ontwikkelen, daar ruimte voor bieden.

Ik denk dat de crisis voor die verschuiving heel goed is geweest. Mensen zijn gaan inzien: we moeten het anders doen, want we komen steeds dezelfde problemen tegen en werken altijd met dezelfde oplossingen. Als je weer mens wordt, zijn er veel meer oplossingen.

Wat ik bij 99 procent van de mensen zie, is een roep om weer jezelf te mogen zijn, meer "zijn" in wat je doet. Dat geeft een enorme verruiming van de wereld. Het is de natuurlijke houding van de mens om in verbinding te zijn. Zo zijn we begonnen en ik denk dat we ook zo weggaan - alleen daar tussenin doen we iets raars.'

Hoe herken je dat je die verbinding niet hebt, zonder de hulp van de vogels?

'De herrie in je kop. Daardoor herken ik het

ook aan een ander. Je voelt ook of iemand in verbinding is. Een soort stilte, er is tijd voor de ander. Dat voel je. Herken je dat?'

Ja, aan het begin van ons gesprek waren er allerlei stemmen, dingen die ik tegelijk wilde vragen. Nu is het rustiger en denk ik er niet over na. Er komt gewoon steeds één onderwerp.

'Dat is waar ik het over heb. Je kijkt ook anders nu. In het team van een journaliste kwamen we erachter dat, als je iemand interviewt met het idee "het wordt dat en dat verhaal", het ook niet anders kan worden dan dát verhaal. Zo kom je dus altijd op hetzelfde uit. Als je terugschakelt naar de verbinding met jezelf, kunnen het wel eens tien andere verhalen worden.'

Dat is natuurlijk ook wat er in begeleiding kan gebeuren: je hebt een aantal mensen in training gehad en hebt een manier van werken met een redelijk voorspelbaar effect. En dan komt er iemand met wie het anders gaat ...

'Wat doe je dan?'

Dan denk je: wat moet ik nu doen? Want je voelt ergens wel dat de verbinding met de ander verdwijnt. En met jezelf net zo hard.

'Het enige wat je dan kunt doen is de verbinding met jezelf weer opzoeken; dat is de enige basis, daarop kun je voortbouwen. Mijn enige voorbereiding bij een training is: ik weet niet wat er gaat gebeuren, maar ik vertrouw er wel op dát er iets gaat gebeuren. Er zijn net zoveel mogelijkheden, als er mensen zijn. Ik weet alleen dat er een team is met probleem A en dat moet naar B. Hoe daar te komen?

Vaak wordt er gevraagd naar een schema voor wat we die dag gaan doen. Maar dat

hangt dus af van hoe dat team er op dat moment bij staat; daarmee gaan we aan de slag. Zou ik al een idee hebben, dan zet ik het vast. Ik wil vooraf ook geen informatie over de deelnemers ontvangen. Want als ik dat allemaal weet, moet ik dat referentiekader steeds skippen om er schoon in te kunnen gaan, om die mogelijkheden te kunnen hebben.

Soms zeggen mensen toch iets als: "Hij is autoritair", over een deelnemer en dan moet ik zo diep in de verbinding gaan staan om dat open te laten, dan het zweet op mijn rug staat. Het maakt het voor mij moeilijker.'

Wat mooi dat die vogels daar niet op reageren ... Ze geven dus feedback op de essentie, welke weg je er ook omheen probeert te vinden.

'Ze geven feedback op het feit dat jij loopt te rotzooien in je kop, en misschien willen ze dan wel weg. Het is in jouw belang om daar iets mee te doen, in plaats van te denken: "Waarom gaat die klotevogel van z'n stok af?" Zo kun je ervaren dat wat er bij jou gebeurt, zijn effect heeft. En dan hebben we het weer over energie. Het geeft ook verantwoordelijkheidsgevoel: ik sta kennelijk op een bepaalde manier in mijzelf en krijg die reactie. Dus als ik verbinding maak met mijzelf, gebeurt er ook wat. Als we dat allemaal gaan ervaren, dan komen we in een heel andere wereld terecht.'

